

« Nec religionem antea, nec Christum scivit. Quod si scivisset, fuissest forsitan inter Apostolos non postremus in numero, qui prior factus est in regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad consequendam fidem non fuit extrema hora illa, sed prima. » Huc spectat parabola illa, de iis qui ad laborandum in vinea hora serotina conducti fuerunt et tamen pari cum illis, qui tota die laboraverant, præmio donabantur. Hi enim a Patrefamilias interrogati¹: *Quid hic statis tota die otiosi?* responderunt: *Quia nemo nos conductit.* quasi dicerent: si matutino tempore fuissestus conducti, parata utique et prompta fuissest nostræ obsequia. Salubriter itaque monet Nazianzenus²: « Ne temere fidas latronis furto: unus est, ne desperes; unus est, ne præsumas. » Et ideo bonus latro ab illis qui emendationem suam ad finem usque vitæ differunt, in exemplum adduci nec potest, nec debet, cum sit indubitatum, quod subito ut lumen et notitiam Dei et veritatem æternarum habuit, ne unico quidem temporis momento acceptæ gratiæ ex toto conatu cooperari distulerit; prout in progressu horum discursuum in ejus laudem evidenter probabitur. S. Gregorius Nyssenus ait³: « Animadvertis exiens et ingressus fur thesaurum. » Quasi diceret: Bonus hic latro rapiendi gnarus, videns inæstimabilem et inexhaustum sanguinis Christi thesaurum, quem Christus super collybistica crucis mensa pro omnibus infinitis generis humani debitis expiandis exsolvebat, noluit negligere rapiendi opportunitatem; sed « nactus occasionem, vitam rapuit arte furandi pulchre et solerter abusus. » Sed audiamus Nazianzenum in hæc verba monentem⁴: « Neque enim furto circumveniri saepius Christus amat, tametsi clemens et mire facilis sit. »

4. — S. Cyprianus ad hanc boni latronis conversionem, magno cum sacramento a Deo operatam, se reflectens inquit⁵: « Deputatus inter impios, quorum alter assumptus, alter reprobatus est, ut daretur exemplum et forma indissolubilis, manus in posteros, quia nec in ultimis Dei clementia pœnitentes excludit, nec ulla hora sera est, cui compunctio districta occurrit. » Quæ verba magnum in se pondus continent, siquidem per illa insinuat, quod ad salutem necessaria sit districta compunctio, quæ in nostra potestate nequaquam est posita, sed auctor illius Deus est et divinæ suæ gratiæ efficacia. Nec sufficit, quod voluntatem habeamus in extremo mortis articulo ad Deum nos convertendi, nisi Deus speciale et potens divinæ gratiæ sue nobis infundat auxilium; quemadmodum bono huic latroni fecit, qui proinde brevissimo tempore inæstimabilem sibi lucrum comparavit.

¹ MATT., XX, 6, 7. — ² NAZIANZ., OR. IN S. BAPTIST. — ³ S. GREG. NYSS., IN MATT. — ⁴ NAZIANZ., IB. — ⁵ S. CYPR., DE PASS.

Didacus Stella in Lucam scribens, inquit¹: « Quid hoc bone Deus! Latroni vitam æternam pollicebis, matrem dilectissimam, charos amicos in hoc sæculo relinquens et latronem tecum fers, cum scriptum sit, quod non habitabit lupus cum agno? O magnum mirabile! Nonne videtis, quod sic æternus Pater præcepit qui exiit primo mane conducere operarios in vineam suam et quod Christus Redemptor noster munere occoni fungitur, qui jussit solvere, incipiens a novissimis usque ad primos? O bonus latro omnium quidem operariorum novissimus, qui nondum per horæ unius spatium labori operam dederas; undecima enim vocatus es, Apostoli vero prima hora: et tamen cum in vocatione novissimus sis, primus certe in solutione es. » Vere hic adimpletum esse cernitur, quod S. Paulino in epistola quadam S. Hieronymus in hæc verba scribit²: « Subitus calor longum vincit tempore. Noli fidem pensare temporibus, nec me idcirco meliorem putas, quod prior in Christi exercitu cœperim militare. » Adducitque exemplum S. Pauli, qui ex persecutore transmutatus est in Apostolum et inter Apostolos ultimus quidem fuit ordine temporis, sed meritorum ordine primus, utpote qui plus cæteris laboraverat. Considerandum quoque est brevissimum spatium, intra quod hic latro copiosissimum sibi comparavit lucrum. Etenim ab hora sexta tenebræ factæ sunt super universam terram, quando jam ante Redemptor huic latroni Paradisum promiserat, prout ex sacro textu clare deducitur; unde verisimile est, quod tunc de facto merita sibi comparaverit ad Paradisum possidendum, dicente Christo: *Hodie mecum eris in Paradiſo.* Et vero si tempus volumus, comprehendemus, quod circiter intra mediæ horæ spatium ad tam eximiam sanctitatem pervenerit, multos heroicis intra se excitando virtutum actus, quos suo loco examinabimus. Unde convincitur, quod hujus roris conversio, cum hisce circumstantiis facta, nequaquam transire possit in exemplum; fecit enim Deus cum ipso potentiam in brachio suo. In illo enim die Redemptionis universalis Deus rurum hoc misericordiae sua prodigium patrare voluit³: *Sciens enim quia omnia dedit ei Pater in manus,* prout dilectus Christi Discipulus ait, hujus potentie specimen in hac prodigiosa conversione edere voluit; de qua proinde ut in speciali quodam discursu probabimus, vere dici potest⁴: *Hæc mutatio dexteræ Excelsi.*

5. — Et dixit illi Jesus: *Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiſo.* Ecquis ita temerarius erit, qui de divinis promissionibus dubitare ausit? Cur igitur necessum erat ut Christus huic promissioni

¹ DID. STELLA, IN LUC. — ² S. HIER., EP. AD PAUL. DE INSTIT. MON. — ³ IOAN., XIII, 3. — ⁴ PS. LXXVI, 11.

adderet juramentum? Lucas Brugensis respondet¹: « Amen dico tibi, asseverat firmissime, quo perseveret latro ad mortem usque constanter, in ea, quam conceperat, fide, spe, poenitentia. » S. Bernardinus vero in hisce verbis expressum agnoscit juramentum, inquiens²: « Amen, est juramentum, sicut Propheta ait: *Juravit Dominus et non pœnitabit eum.* Subdit: *Dico.* Os autem Domini locutum est, quod non mentietur. » Simon de Cassia similiter ait³: « Amen, verbum est veritatis, unde infallibili pollicitatione latroni pendentia atque converso, Paradisum Christus moriens regis promisit. » Auctor quidam contemplativus aliam circa hæc Christi verba adducit considerationem; ait enim, Christum dixisse: « Amen dico tibi, ratione personæ suæ, qui tunc videbatur ipse, miserrimus et omnium calamitosissimus: poterat enim quis cogitare. Quomodo promittit hic paradisum, qui ne in hoc mundo quidem et urbe tolerabatur, sed ejectus in cruce pendet? Quique vivens non juvat seipsum, quomodo mortuus adjuvabit alios? » Verum enim vero certissimum est, veriorem causam, ob quam Christus promissionem suam juramento ratificare voluit, fuisse indignitatem et demerita hujus latronis; nam ut Salmeron ait⁴: « Promisit cum affirmatione, quæ vim jurisjurandi habere videtur. Tam insignis siquidem peccator vix posset credere, sibi datum paradisum; ideo verbo irrevocabili promitterit; dicendo: *Amen.* » Didacus Stella pariformiter ita scribit⁵: « Huic promissioni assertionem suam adjunxit, dicens: *Amen dico tibi.* Primo quia grandi peccatori et tam vili personæ difficile videbatur, sine precedentibus meritis dari regnum et ideo per *Amen* etc. » Dici quoque potest, Christum promissionem suam juramento firmare voluisse, quia per altissimam suam præscientiam prævidebat, quod vix aliquis in sæculis futuris huic promissioni fidem adhibitus esset, utpote quætali peccatori obtigerat, qui totam vitam suam in latrociniis committendis transegerat et solum in fine vita intra spatium mediæ horæ, vel unius ad summum, sese converterat.

DISCURSUS III.

BONI LATRONIS ZELUS, QUEM IN CORRIGENDO SODALEM EJUSQUE ANIMAM LUCRARI SATAGENDO, OSTENDIT, NEC NON TIMOR, QUEM ERGA DEUM EXHIBUIT, CONSIDERANTUR.

IDEA SERMONIS. — 1. Accurate expenditur correptione qua bonus latro corripuit malum. — 2. Bonus latro prompte adimplevit Christi præceptum de correptione fraternali. Bonus latro per hanc correptionem

¹ LUC. BRUG., IN LUC. — ² S. BERN., T. I, S. 55, A. 1, C. 2, PRINC. — ³ SIM. DE CASS., IB. — ⁴ SALM., T. X, TR. 48. — ⁵ DID. STELLA, IB.

¹ VICT. ANT., IN MARE. — ² LUC. BRUG., IN LUC.

socii acquisivit amicitiam Christi. — 3. Zelus animarum est gratissimum Deo sacrificium. — 4. Bonus latro propria necessitate dilata, quæsivit salutem socii. Bonus latro in cruce fuit prædicator. — 5. Bonus latro a timore Dei exorsus fuit operari suam salutem. — 6. Timor Dei disposuit bonum latronem ad infusionem charitatis.

Respondens autem alter, increpabat eum, dicens: *Neque tu times Deum, qui in eadem damnatione es?* Luc., xxiii, 40.

1. — Ecce tibi stupendam divinæ gratiæ metamorphosin utpote quæ titiones inferni in Seraphinos mutare novit Paradisi. Etenim bonus hic latro ante medium horam certatim cum consordali suo Christum blasphemaverat, eique maledixerat: nunc vero acerrimum se probat Christi defensorem, blasphemiarumque correctorem zelosissimum: *Respondens autem alter, increpabat eum.* Victor Antiochenus verbum increpabat ponderans, in hujus boni latronis laudem ita scribit¹: « Convictioris insolentiam gravi oratione compressit et reprehendit, cui proinde magna quoque merces, magnusque honos a Christo promissus sit. » Lucas Brugensis ait²: « Increpabat eum verso ad eum capite, quod unum movere poterat. Manifesta hic subest emphasis. Eam constituant quidam in nomine *Deum*, ita ut Deus hominibus opponatur, quasi dicat: *Ne Deum quidem times, si non homines?* Quidam in verbo, *times*, quasi dicat: *Ne times quidem Deum, si non amas?* Alii rectius in nomine secundæ personæ, *tu*, opposito principi populo et militibus, quorum mentio præcedit. Increpat solum suum ut impium et nequam timentem Deum, quod maledica convicia in Jesum evomat. Causam subicit, quod in eadem damnatione sit, quasi dicat: *Si principes, populusque Judæorum et Romani milites presentes non timent Deum, ac proinde non verentur hunc suppliciis a se affectum et moribundum, etiam conviciis proscindere, nulla poenarum ejus commiseratione moti: minus mirum est, quia nihil pœnæ, nihil adversi patiuntur, prospere agunt, vivunt, valent et diu adhuc victuros se sperant, ita parum, aut nihil de Deo, ut fit, cogitant: sed quod tu qui damnatus ad mortem morte afficeris, mox moriturus et Dei judicio præsentandus, non revoceris timore Domini a maledicentia, eaque in socium pœnæ ac mortis, perquam duri et obstinati animi argumentum est. Docet timor Domini, omnes compati et condolere afflictis, iisque qui morte afficiuntur, etiam justa de causa. Quod hoc non præstet, sed contra maledicat, qui ipse similiter afflictus est et morti proximus, et merito cogitare debet de Deo judice, ad cujus*

« tribunal a morte sistendus est, nimis est a ratione alienum. »

2. — Inter alia hujus boni latronis encomia, primo loco admiranda est prompta præcepti, a Christo de correctione fraternali facienda conditi, adimpleti¹. Et vero si dixeris, bonum hunc latronem modum correctionis facienda transgressum fuisse, siquidem proximus noster corripiendus est in spiritu lenitatis, siquidem corripere, idem est, quod cor rapere, hic autem latro non corripiebat, sed increpabat eum : respondeo, quod cum hic latro diurno tempore cum sodali suo conversari solitus, malitiosam et induratum illius indolem probe nosset, hoc rigore increpandi usus fuerit, quia alias correctionem suam cassam et irritam fore certo sciebat et ideo secutus est regulam illam Sapientis² : Responde stulto juxta stultitiam suam. D. Chrysostomus in homilia de doctrina et correptione, in hac materia sequentia tradit monita, inquiens³ : « Noli desistere fratrem tuum, quem ad exitium ruere cernis, cohortari, etiamsi convicia in te jaciat, etiamsi contumeliis te afficiat : omnia fortia constantique animo perferas, quo salutem ipsius lucifacias. Si hic tibi inimicus fiat, Deus amicus tuus erit. » Profecto si bonus hic latro aureum hoc Chrysostomi audivisset monitum, plus facere non potuisset, quam de facto præstithit ; siquidem ut in discursibus præcedentibus diximus, malus latro criminis et supplicii sui consortem deridebat et subsannabat, eo quod Christum Regem appellasset, dicendo : Memento mei, dum veneris in regnum tuum : Et quidem credibile est, eum preter ludibria et sannas socium pariter conviciatum fuisse ; imo quod præcipue consideratione dignum est, dum per hanc correctionem innocentis Redemptoris defendendi partes sibi vindicasset, eum justificando in conspectu totius Synagogæ, pontificum, principum, seniorum, nec non ministrorum præsidis, simulque protestando, ipsum injuste fuisse condemnatum, eumque tanquam verum Dei Filium et supremum cœlorum regem agnoscendo ; eo ipso probe sciebat, se ab omnibus circumstantibus contumeliam, variisque injuriis afficiendum et præter crucifixionem multis verberibus et vulneribus sauciandum fore : nihilominus a correctione consortis et defensione innocentis Christi non destituit, sed exacte executus fuit, quod prefatus Chrysostomus in eadem homilia hisce verbis subdit⁴ : « Etiamsi injuriam ferre oporteat, etiamsi vulnera accipere, etiamsi aliud quilibet sustinere ne cesset, omnia faciamus, ut recuperare tandem illos possimus. » Enimvero tametsi iram et indignationem tam gentilium, Pilatum veluti iniquum judicem condemnando, quam Judæorum, dicendo : Hic autem quid mali fecit ? sibi adsciverit, nihil-

¹ S. BERN., t. II, s. 28, a. 1. — ² PROV., XXVIII, 2. — ³ MATT., XVIII, 15. — ⁴ PROV., XXVI, 4. — ⁵ CHRYS., h. de doct. et corrept. — ⁶ ID., ib.

minus in hujus boni operis remuneratioiem Dei amicitiam sibi acquisivit : siquidem hic illum eodem die tanquam charissimum amicum, regni sui participem et consortem effecit.

3. — S. Bernardinus super illa verba : *Lucratus eris fratrem tuum*, scilicet Deo, sibi et tibi, ita scribit¹ : « Considerandus est fraternæ correctionis fructus, qui quidem triplex est. Primus est lucrum unius animæ, secundus, infusio gratiæ, tertius est adeptio gloriæ. » Et vero tametsi bonus hic latro consodalis sui animam per correctionem lucrari non potuerit, Christus tamen, qui corrumpitur, rectamque nostram præmiat intentionem illum divina sua gratia et gloria non defraudavit ; siquidem sine dilatione audire meruit : Amen dico tibi, hodie tecum eris in Paradiso. Nam ut Sapiens ait² : Qui corripit hominem, gratiam postea inveniet. Verisimile est, S. Jacobum Apostolum ex hujus boni latronis exemplo didicisse, quod in epistola sua in hæc verba scripsit³ : Qui converti fecerit peccatorem ab errore viae suæ, salvabit animam ejus : quod in hoc latrone vere adimpletum fuit, tametsi enim animam sodalis sui salvare non potuerit, certum tamen est, quod animæ propriæ saluti optime prospexerit. Tametsi enim innumeris, enoribusque fuerit peccatis obnoxius, attamen prout idem Apostolus subdit, in præmium hujus correctionis operuit multitudinem peccatorum ; id est, omnium peccatorum snorum veniam est consecutus. Ludolphus Carthusianus inquit⁴ : « Est documentum in latrone dextro, quod injurias Dei nullatenus tollere debemus, sed reprehendere, sicut fecit latro iste. » Cum enim Redemptorem nostrum in cruce angustiari videret, non tam ob acerbissima, quæ ei inferabantur, supplicia, quam quod exiguum Redemptionis suæ fructum ab hominibus reportandum prospiceret ; simulque intelligeret, nullum Christo afferri posse majus solatium præter salutem animarum, ideo non solum ei suam obtulit animam verum etiam quantum potuit, consodalis sui et omnium circumstantium animas Christo comparare conatus fuit, declarando omnibus ex parte sua, Christum non solum innocentissimum, verum insuper coelestis paradisi regem esse, et consequenter Filium Dei, et promissum Messiam. « Nullum opus ita placet Deo, » inquit Albertus Magnus⁵ « sicut fraternali reductio, quæ ex charitate procedit. » Egregium profecto erat spectaculum videre latronem quemdam manibus, pedibusque crucis patibulo clavis affixum totoque corpore sanguine respersum, linguam quam solum liberam habebat, adhibere non ad postulandum auxilium pro sui liberatione, sed ad zelandam animæ alienæ salutem, ad defendantum Dei contumeliat honorem, nec non ad

¹ S. GREG., h. 12 in Ezech. — ² DION. AREOPAG., de cel. Hier. — ³ CHRYS., h. de cruce et latr. — ⁴ RICH. DE S. VICT., de Præp. in Cat. — ⁵ CHRYS., h. 4 in Gen.

exprobrandam omnibus iujustitiam, dicendo : *Hic autem quid mali fecit ?* Quot sunt quos bonus hic latro condemnavit, qui videlicet propter respectus humanos, vel propter alia similia vana motiva, muti existunt, atque ab hujus præcepti correctionis fraternali executione totaliter desistunt. D. Chrysostomus ardentissimam hujus latronis charitatem admiratur, dicens : « Priusquam sibi quicquam petat, curat socium lucrari, quæ insignis est charitas. » S. Gregorius magnus ait¹ : « Nullum omnipotenti Deo tale est sacrificium, quale est zelus animarum. » Qui in hoc latrone prorsus eximius fuit si quidem in eodem momento, quo Redemptor noster pretium sanguinis sui pro salute animarum exsolvit, bonus hic latro opportune accurrit, ut eidem suam, et sodalis sui animam, quantum erat ex parte sua, prompte offerret. Et quidem tametsi socii sui animam lucrari non potuerit, non tamen propter hoc meritum suum perdidit, imo ad supremum divinarum perfectionum culmen in brevissimo tempore pervenit, siquidem ut S. Dionysius Areopagita scribit² : « Omnia divinissima extat perfectio, Dei cooperatores esse in salute animarum ad suum creatorem. »

4. — Observandum, quod licet videatur, quod cum prima churitas incipiat a seipso, bonus hic latro primo omnium loco a Christo proprietum peccatorum suorum veniam postularet debuisse, et postea aliorum sollicitare salutem, id tamen ipse minime fecerit, nam ut D. Chrysostomus ait³ : « Suas necessitates prætermittens, aliorum utilitatem cogitat, et sanis persuasionibus alium invitabat ad vitam. » Cur igitur semepatio neglecto de aliis sollicitus fuit ? Ad hoc responderi potest, quod bonus hic latro prius sibi aliquod penes Christum comparare voluerit meritum, publice ejus defendendo innocentiam, sodali suo improverando impropria, quibus Christo crucifixo insultabat, ingentique cum zelo laborando, ut eumdem ad divinitatis Christi notitiam, veramque pœnitentiam perduceret, ut hisce præcedentibus meritis, tanto fiducialia Christo dicere posset : Memento mei Domine dum veneris in regnum tuum. Richardus de S. Victore ait⁴ : « Ignoro, an possit hac gratia integrum majorem aliquam Deus homini conferre quam ut ejus ministerio perversi homines in melius mutentur. » Hanc autem prærogativam Deus huic latroni contulit, ut in cruce sua prædictor fieret, qui licet malum latronem non converterit, verisimile tamen est, quod ejus verba ad fidem et compunctionem multorum, qui revertentur percutientes pectora sua et confitentes, quia vere Filius Dei erat iste cooperata fuerint. D. Chrysostomus in homilia quadam ait⁵ : « Hoc nostra sa-

¹ S. BERNAR., t. I, p. 2 Princ. — ² ROM., VIII, 28. — ³ LUC. BRUG., in Lvc. — ⁴ ECCL. I, 28. — ⁵ ID., 16. — ⁶ PROV., I, 7. — ⁷ HUGO CARD., ib. — ⁸ S. BASIL., h. 1 in Hexam. — ⁹ GEN., III, 11.

Emissenus de hoc bono latrone disserens, ipsum dicentem : *Neque tu times Deum?* districti judice uturi memoriam ei inculcare voluisse asseri¹ : « Hæc dicebat, futuri examinis diem cogitans. » Redemptor enim noster, ut alibi dicetur, in medio horum latronum tanquam justus judex pendebat, ac proinde merito bonus latro in finale se judicium reflectens concepit timorem, indeque efficaciter conversus fuit. S. Bernadinus in sermone quodam ait² : « Tota interim beatitudo nostra est timere Deum, » idque probat sequenti auctoritate Psalmista dicentis : *Beati omnes qui timent Dominum.* Porro quam stabiliter bonus hic latro in hoc timore fundatus fuerit, ex facta ei ab æterna et prima veritate promissione : *Hodie tecum eris in paradyso,* facile deduci potest.

6. — Verum enim vero ex quo irrefragabile est axioma illud : *Nil coquinatum intrabit in regnum cœlorum, qua ratione hic latro, qui per totum vitæ suæ decursum innumeris se sceleribus defædarat, hujus promissionis effectum scilicet regnum cœlorum consequi potuit.* Respondeo cum eodem Bernardo³ : « *Timor Domini*, ait Scriptura, *expellit peccatum*, sive quod jam admissum est, sive quod « tentat intrare. *Expellit*. sane quidem illud pœnitentia tendo, hoc resistendo. » Etenim tametsi verum sit, quod ad charitatem peccata delere pertineat, juxta illud⁴ : *Charitas operit multititudinem peccatorum*, attamen juxta doctrinam S. Augustini asserere possumus, timorem Dei in hoc bono latrone dispositionem fuisse ad acquirendam charitatem. En verba S. doctoris. « *Sicut videmus per setam introduci linum, quando aliquid sutor, seta enim prius incedit sed nisi exeat, non succedit linum.* Sic timor primo occupat mentem, non autem ibi remanet timor, quia ideo intravit, ut introduceret charitatem. » Deus apud Ecclesiasticum promittit dicens⁵ : *Timenti Dominum bene erit in extremis.* Cum igitur D. Chrysostomus bonum hunc latrone appellat *timoris Dei doctorem* facile colligitur, ad quam excellentem hujus timoris gradum hic latro pertigerit, et ideo nihil mirum, quod adeo feliciter ex hæ vita decesserit, prout ei promissum fuerat ab eo, qui de semitipsa dicebat⁶ : *Ego sum ostium, per me si quis introferit salvabitur*, ab hoc namque sibi dici audivit : *Hodie tecum eris in paradyso.*

¹ EUSEB. EMIS., h. de latr. — ² S. BERN., s. 5 de Fest. omn. SS. — ³ ID., s. de divin. affect. anim. — ⁴ 1 PET., IV, 8. — ⁵ S. AUG., tr. 9 in Joan. — ⁶ ECCL., I, 43. — ⁷ CHRYS., h. de Cæco. — ⁸ JOAN., X, 9.

DISCURSUS IV

CONFESSIO QUAM BONUS LATRO DE PECCATIS SUIS FECIT,
CHRISTO SUPRA MODUM GRATIA IPSI VERO PLURIBUS EX
CAPITIBUS UTILIS FUIT.

IDEA SERMONIS. — 1. Bonus latro totum obtulit Deo quod liberum habuit, cor et lingua. — 2. Ostenditur quantum valeat sincera peccati confessio ad impefrandam veniam. — 3. Bonus latro peccatorum venia obtenta, adhuc considerabat se juste puniri. — 4. Omnes conantur peccata occultare propter deformitatem illorum. — 5. Ex nostris peccatis cum hoc latrone nobis scalam possumus facere ad ascendendum in cœlum. Confessio boni latronis habuit tres conditions veri pœnitentis. — 6. Ambo latrones in cruce Christo supervixerunt ad duas horas. In quibus tam a socio quam ab aliis impetu fuit multis improperiis et ludibriis bonus latro.

Et nos quidem juste n'm digna factis recipimus.
Luc. xxiii, 41.

S. Bernardinus Senensis ad manifestam et publicam hanc confessionem se reflectens, quam bonus hic latro in conspectu infiniti cuiusdam populi, de omnibus criminibus suis, pro quibus supplicium illud libenter acceptabat instituit, in hæc verba scribit¹: « In magnis cognitionibus ferebatur, quise « juste, digneque pati profitebatur : magna est pars « veniae apud Deum cognoscere, similiter et « fateri. » Idem paulo ante dixerat : « Quatuor « amores ardentes lingua sua de corde ex « pressit : primus fuit amor confessionis, secundus « compassionis, tertius correctionis, quartus per « fectionis, » ubi primo loco confessionem statuit subdit vero idem sanctus : « Sua propria, ac tolius « humani generis scelera confessus est, asserens, « nos pœnibus angustiis digne plecti, cum ait : « Et nos quidem juste, scilicet patimur : nam digna « factis recipimus. » Beda in hoc bono latrone valde suspicit quod cum nihil aliud in sua haberet potestate, præterquam cor et linguam: ambo hæc membra Redemptori in peccatorum suorum expiationem obtulerit ita enim scribit²: « Quis hujus latronis « animum non miretur ? In cruce clavi manus ejus « pedesque ligaverunt, nihil in eis a pœni liberum « nisi cor et lingua remanserat. Inspirante Deo, « totum illi obtulit, quod in se liberum invenit, ut « juxta hoc quod scriptum est, corde crederet ad « justitiam, ore confiteretur ad satutem. » S. Bonaventura propositi thematis verba exponens, ex glossa idipsum quasi his verbis dicit³: « Magna « gratia in hoc latrone eminet. Nullum membrum « a supplicio liberum habet, offert ; credit corde, « confitetur lingua. »

2. — David divinam pietatem ad concedendam sibi plenariam quamdam indulgentiam inclinare

¹ S. BERN., t. I, p. 2 Princ. — ² BEDA, in Marc. — ³ S. BONAV., in Luc.

DE DUOBUS LATRONIBUS CRUCIFIXIS, DISC. IV.

volens inquit¹: *Miserere mei Deus secundum magnam misericordiam tuam; et secundum multitudinem miserationum tuarum dele iniuriam meam.* Amplius lava me ab iniuriam mea et a peccato meo munda me. Motivum autem hujus quam petebat indulgentiae hoc erat : *Quoniam iniuriam meam ego cognosco.* Bonus autem hic latro, peccatum suum non solum agnovit, verum etiam illud coram infinito quodam populo publice confessus est, et manifestavat, ut per suarum publicationem, tanto apertius Christus emicare faceret innocentiam. Unde ait : *Nos quidem juste, nam digna factis recipimus, hic autem quid mali fecit ?* Lucas Brugensis inquit² : « Ne eo quod « dixerat : *In eadem damnatione es, putaretur credere Jesum ut supplicii, ita et peccati socium esse, occurrit, Jesum omni culpæ communione ex mens, et a sua, et socii causa secernens.* » Et paulo post subdit : « Confitetur peccata sua, quod « initium est conversionis ad Deum, et prudenter « se alteri adnumerat, quamvis pœnitentem, ut « correptio quo modestior, eo sit efficacior. » Tametsi enim jam justificatus, et in gratia Dei constitutus esset, attamen se malefactorem esse fatebatur, ut ostenderet, se solidum veræ humilitatis jecisse fundamentum nam ut sapiens ait³ : *Justus prior est accusator sui.* Similiter tametsi peccatorum suorum obtinisset veniam, oculum tamen suum ad pœnam habebat directum, quam se juste pro peccatis pati protestabatur. « Agnoscit se juste affic « morte crucis, » inquit Lucas Brugensis⁴, « ac « proinde æquo animo tolerat eam, et accipit de « manu Pilati judicis, tanquam de manu Dei. » Salmeron super propositi thematis verba in hunc modum discurrit : « Noverat iste latro divinæ justitiae ordinem, quæ malum aliquod impunitum « esse non patitur, et licet horreret sensus exterior, « interior tamen justitiam, qua conficiebatur, amat, et quasi supplicii oblitus, punientem justitiam verbis extollebat. Proprium enim est cum « ratione loquentium et multo amplius electorum « diligere, atque laudare justitiam, etiamsi illius « decreto asperre torqueantur, et magna pars veniæ « apud Deum est, hoc agnoscere, et fateri. » Juxta sepulcrum SS. Apostolorum Petri et Pauli hic Romæ in basilica Sancti Petri hæc celeberrima verba suspensa leguntur : « Ante oculos tuos Domine culpas « nostras ferimus et plagas quas accepimus, confemimus : si pensamus malum quod fecimus, minus « est quod patimur, majus est quod meremur, « gravius est quod commisisimus, levius est quod « toleramus ; peccati pœnam sentimus et peccandi « pertinaciam non vitamus. » Quæ ultima verba huic bono latroni nequaquam adaptari poterant siquidem is ex toto corde et spiritu sua detestabatur peccata, fatebaturque ingenuus, quia *juste digna factis recipit.* Oratio humiliantis se nubes penetrabit¹, ac proinde ratio hujus boni latronis ad cœlum usque evolavit quod mox ei reseratum fuit, quando sibi dici audivit : *Hodie tecum eris in paradyso,*

¹ Ps. L. — ² LUC. BRUG., in Luc. — ³ PROV., XVIII, 17.

⁴ LUC. BRUG., ib. — ⁵ SALM., t. X, tr. 40.

¹ ECCL., XXXV, 21. — ² CHRYS., h. 1 de Cruce et lat.

³ Ps. CXL, 2. — ⁴ EUTHYM., ib. — ⁵ S. GREG., I. XXI Mor. — ⁶ Ps. XXXI, 5. — ⁷ S. PET. DAM., s. de S. Mich.